COURSE

Thống kê mô tả

Lớp phân tích thống kê cơ bản

Khương Quỳnh Long
Hà Nội, 06-08/06/2020

Nội dung

- Các chỉ số thống kê mô tả
- Giới thiệu phần mềm Stata
- Thống kê mô tả trên Stata

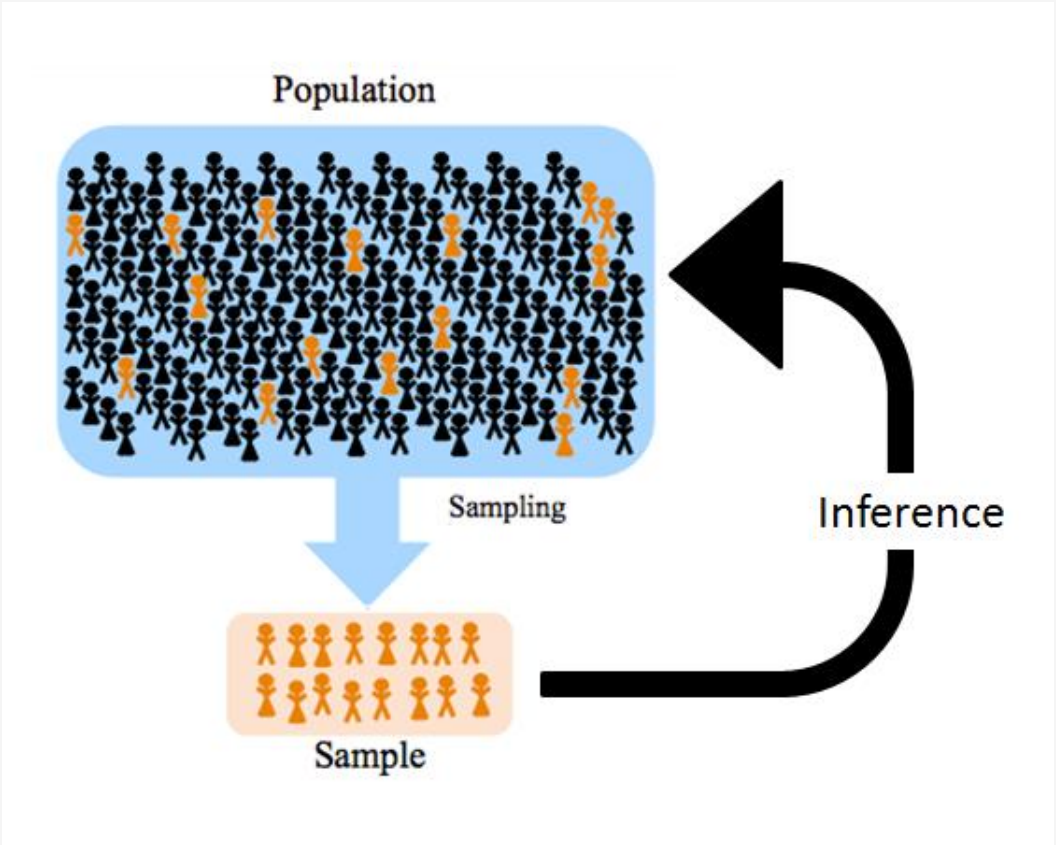
Population
Sampling
Inference
Sample

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Trung bình:** $\bar{x} = \frac{\sum x_i}{N}$
    - Ví dụ HATT: $\bar{x} = \frac{\Sigma x_i}{N} = \frac{120 + 125 + 130 + 135 + 150}{5} = 132$
  - **Độ lệch chuẩn:** mức độ phân tán của số liệu quanh giá trị trung bình

$$s = \sqrt{\sum_{i=1}^{n} \frac{(x_i - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

- Ví dụ:

$$s = \sqrt{\sum_{i=1}^{n} \frac{(x_i - \bar{x})^2}{N-1}}$$

$$= \sqrt{\frac{(120-132)^2 + (125-132)^2 + (130-132)^2 + (135-132)^2 + (150-132)^2}{5-1}}$$

$$= \sqrt{\frac{144+49+4+9+324}{4}} = \sqrt{\frac{530}{4}} = \quad 132{,}5 = 11{,}5$$

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Phương sai:** độ biến động của số liệu, bằng bình phương của độ lệch chuẩn

$$s^2 = \sum_{i=1}^{n} \frac{(x_i - x)^2}{N-1}$$

  - **Sai số chuẩn:** độ sai lệch của ước lượng so với giá trị của dân số

$$SE_{\bar{x}} = \frac{s}{\sqrt{n}}$$

Ví dụ: 120, 125, 130, 135, 150 có độ lệch chuẩn là 11.5 thì sai số chuẩn là:

$$SE = \frac{11.5}{\sqrt{5}} = 5.15$$

  - **Khoảng tin cậy 95%:** nếu lặp lại nghiên cứu n lần, 95% số lần sẽ tạo thành khoảng chứa giá trị của dân số

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Khoảng tin cậy 95%:** nếu lặp lại nghiên cứu n lần, 95% số lần sẽ tạo thành khoảng chứa giá trị của dân số
    - **Phương pháp Z:**

$$KTC = \bar{X} \pm Z_{1-\frac{\alpha}{2}} \text{ x SE}$$

    - Ví dụ: 120, 125, 130, 135, 150 có SE = 5.15, trung bình = 132, tra bảng Z với alpha = 0.05 → Z = 1.96 thì có KTC 95% là

  – Giới hạn **trên**:132 + 1.96 x 5.15 = 142.09

  – Giới hạn **dưới**: 132 - 1.96 x 5.15 = 121.91

  → KTC 95% = 121.91 - 142.09

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Trung vị:** giá trị nằm giữa chia số liệu thành 2 phần bằng nhau
    - Ví dụ 1: 120, 135, 125, 150, 130
    - Sắp xếp lại thứ tự: 120, 125, 130, 135, 150 → trung vị =130
    - Ví dụ 2: 120, 135, 125, 150, 130, 128
    - Sắp xếp lại thứ tự: 120, 125, 128, 130, 135, 150 → trung vị = (128 + 130) / 2 = 129

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Khoảng tứ vị:** là khoảng cách của trung vị phần trên và trung vị phần dưới
    - Trung vị của phần trên của số liệu được gọi là tứ phân vị trên (upper quartile)
    - Trung vị của phần dưới số liệu được gọi là tứ phân vị dưới (lower quartile)
    - Ví dụ: 120, 125, 130, 135, 150.

    ✓ Chia số liệu làm 2 phần:
      - Phần 1: 120, 125, 130 → trung vị dưới: 125
      - Phần 2: 130, 135, 150 → trung vị trên: 135

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Trung vị và khoảng tứ phân vị**

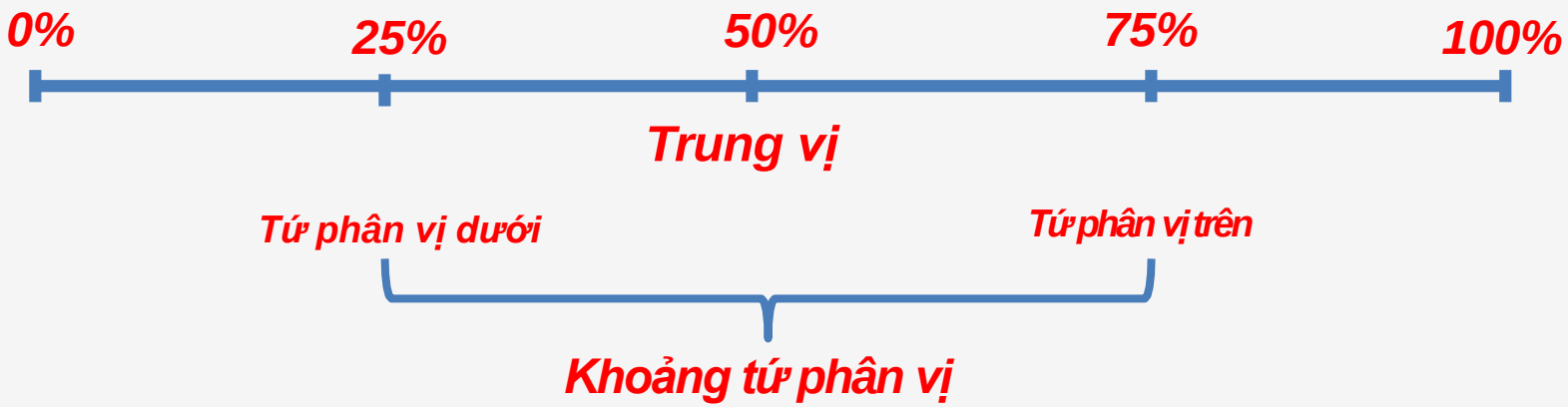

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Mode (yếu vị):** là giá trị xuất hiện phổ biến nhất (có tần suất cao nhất)
    - Ví dụ 1: 120, 125, 130, 135, 150 → không có mode
    - Ví dụ 2: 5, 5, 6, 7, 9 → mode là 5
    - Có thể không có mode, có thể có một mode hoặc hai hay nhiều mode

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Phạm vi:** khoảng giá trị từ giá trị nhỏ nhất (minimum) đến giá trị lớn nhất (maximum)
    - Ví dụ: 120, 125, 130, 135, 150 → phạm vi số liệu là 120 -150

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - **Phân phối bình thường**

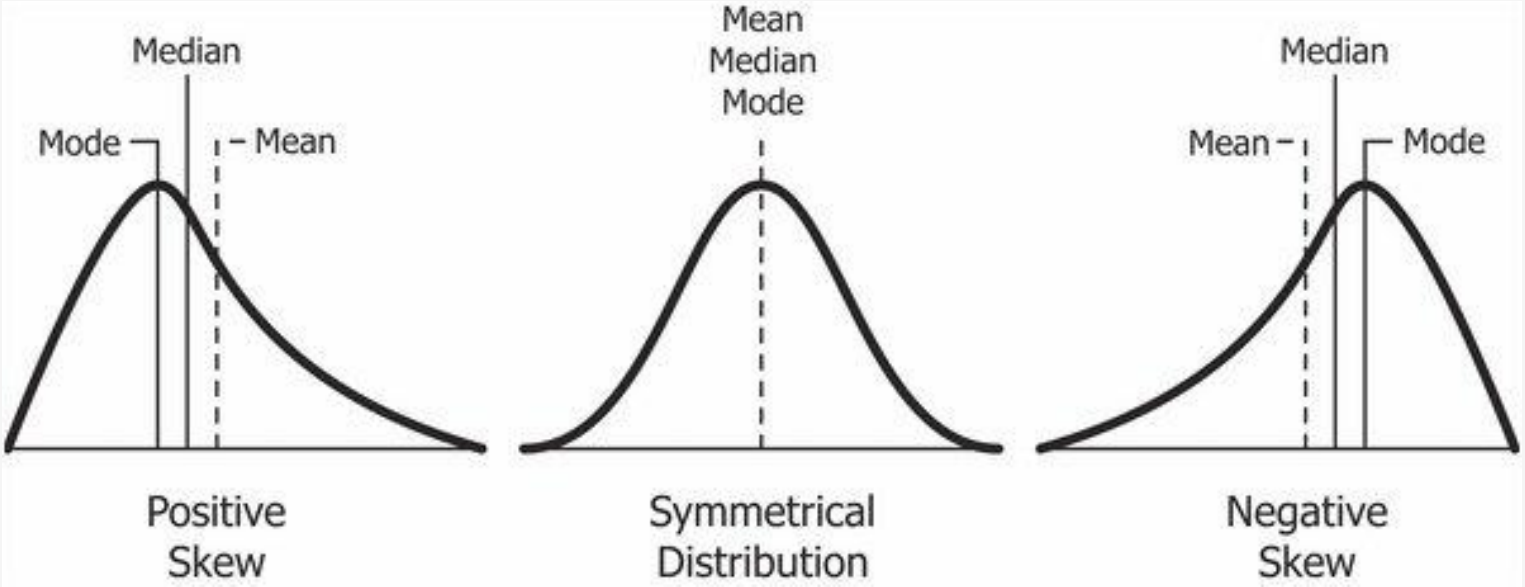

PP lệch phải **PP bình thường** **PP lệch trái**

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định lượng
  - So sánh trung bình và trung vị
    - Ví dụ: 4, 5, 3, 6, 7, 3, 5

    → Trung bình = 4.7; trung vị = 5

    - Ví dụ: 4, 5, 3, 6, 7, 43, 5

    → Trung bình = 10,42; trung vị = 5
  - Số liệu có phân phối bình thường sử dụng trung bình (độ lệch chuẩn, phạm vi)
  - Số liệu không có phân phối bình thường sử dụng trung vị (khoảng tứ phân vị, phạm vi)

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định tính
  - **Tần số:** số quan sát
  - **Tỉ lệ:** số quan sát của đặc tính quan tâm chia cho tổng số quan sát
  - **Tỉ lệ cộng dồn**: số cộng dồn đến một mức giá trị của biến số (chỉ dùng cho biến thứ tự)

Tình trạng sức khỏe	n	%	% cộng dồn
Rất tốt	9	2.27	2.27
Tốt	73	18.39	20.65
Bình thường	258	64.99	85.64
Yếu	54	13.60	99.24
Rất yếu	3	0.76	100.00
Tổng	397	100	

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến số định tính
  - Khoảng tin cậy 95%

$$p \pm 1.96\sqrt{p(1-p)/n}$$

  - Ví dụ: Quan sát 100 người thấy có 10 người ung thư

→Tỉ lệ ung thư: 10 :100 = 0.10 ~ 10%

- Giới hạn dưới $0.10-1.96\sqrt{0.10(1-0.10)/100} = 0.0412 \sim 4.12\%$
- Giới hạn trên $0.10+1.96\sqrt{0.10(1-0.10)/100} = 0.1588 \sim 15.88\%$

→ KTC 95%: 4.12% - 15.88%

Các chỉ số thống kê mô tả

- Biến định tính
  - ✓ Tần số
  - ✓ Phần trăm
  - ✓ Phần trăm cộng dồn
  - ✓ KTC 95%

- Biến định lượng
  - ❖ Có phân phối bình thường
    - ✓ Trung bình
    - ✓ Độ lệch chuẩn
    - ✓ Phạm vi
  - ❖ Không có phân phối bình thường
    - ✓ Trung vị
    - ✓ Khoảng tứ phân vị
    - ✓ Phạm vi
  - ❖ KTC 95%

Thống kê mô tả trên Stata

- Mở dữ liệu **sl7_huyetap.dta**
- Nhập vào lệnh **des**
- Thông tin thể hiện cần quan tâm bao gồm:
  - ***contain data from***: nơi lưu trữ file số liệu
  - ***obs***: Số đối tượng trong nghiên cứu
  - ***vars***: Số biến số trong nghiên cứu
  - ***Variable name***: tên biến số trong số liệu
  - ***Variable label***: nhãn của biến số
  - ***Sorted by***: sắp xếp số liệu theo biến số nào

```
. des

Contains data from D:\Dropbox\Long\Projects\Courses\Basic\Thống kê mô tả\sl7_huyetap.dta
  obs:           397
 vars:            19                          24 Apr 2012 16:11
```

variable name	storage type	display format	value label	variable label
ma	float	%9.0g		ma ca nhan
tuoi	float	%9.0g		tuoi
gioitinh	float	%9.0g	sb3	gioi tinh
cannang	float	%9.0g		can nang
caotb	float	%9.0g		chieu cao tb
suckhoe	float	%9.0g	sb15	nhan xet ve suc khoe
ttthainghen	float	%9.0g	sb4	tinh trang thai nghen
caoha	float	%12.0g	c	cao huyet ap
chieucao1	float	%9.0g		chieu cao lan 1
chieucao2	float	%9.0g		chieu cao lan 2
hatoida1	float	%9.0g		huyet ap toi da 1
hatoida2	float	%9.0g		huyet ap toi da 2
hatoithieu1	float	%9.0g		huyet ap toi thieu 1
hatoithieu2	float	%9.0g		huyet ap toi thieu 2
nhomtuoi	float	%9.0g	b	nhom tuoi
hatdtb	float	%9.0g		huyet ap toi da tb
hatttb	float	%9.0g		huyet ap toi thieu tb
bmi	float	%9.0g		chi so khoi co the
beogay	float	%10.0g	g	tinh trang beo gay

```
Sorted by:
```

Thống kê mô tả trên Stata

- Biến định tính
  - Tần số
  - Tỉ lệ phần trăm
  - Tỉ lệ phần trăm cộng đồn (với biến thứ tự)
  - Khoảng tin cậy 95%
  - Stata
    - ***tab1 {các biến số}***
      - Ví dụ: `tab1 gioitinh suckhoe`
    - ***ci prop {biến nhị giá}*** *# cần mã hóa 0/1*
      - Ví dụ: `ci prop caoha`

Thống kê mô tả trên Stata

- Phối hợp các biến số (bảng 2 chiều)

`tab {biếnhàng} {biếncột}, co ro cell`

  - Ví dụ: `tab gioitinh caoha`
  - Ví dụ: `tab gioitinh caoha, co`
  - Ví dụ: `tab gioitinh caoha, ro`
  - Ví dụ: `tab gioitinh caoha, co ro cell`

Thống kê mô tả trên Stata

```
tab {biếnhàng} {biếncột}, co ro cell
```

- ✓ **co**: phần trăm theo cột
- ✓ **ro**: phần trăm theo hàng
- ✓ **cell**: phần trăm theo tổng

```
tab gioitinh caoha, co
```

gioi tinh	cao huyet ap khong cao	 cao ha	 Total
nam	149 46.71	48 61.54	197 49.62
nu	170 53.29	30 38.46	200 50.38
Total	319 100.00	78 100.00	397 100.00

Thống kê mô tả trên Stata

```
tab {biếnhàng} {biếncột}, co ro cell
```

- ✓ **co:** phần trăm theo cột
- ✓ ro: phần trăm theo hàng
- ✓ **cell**: phần trăm theo tổng

```
tab gioitinh caoha, ro
```

gioi tinh	cao huyet ap		
	khong cao	cao ha	Total
nam	149	48	197
	75.63	24.37	100.00
nu	170	30	200
	85.00	15.00	100.00
Total	319	78	397
	80.35	19.65	100.00

Thống kê mô tả trên Stata

```
tab {biếnhàng} {biếncột}, co ro cell
```

- ✓ **co**: phần trăm theo cột
- ✓ **ro**: phần trăm theo hàng
- ✓ **cell**: phần trăm theo tổng

```
tab gioitinh caoha, cell
```

gioi tinh	cao huyet ap khong cao	 cao ha	 Total
nam	149 37.53	48 12.09	197 49.62
nu	170 42.82	30 7.56	200 50.38
Total	319 80.35	78 19.65	397 100.00

Thống kê mô tả trên Stata

`tab {biếnhàng} {biếncột}, co ro cell`

- ✓ **co**: phần trăm theo cột
- ✓ **ro**: phần trăm theo hàng
- ✓ **cell**: phần trăm theo tổng

`tab gioitinh caoha, co ro cell`

gioi tinh	cao huyet ap		Total
	khong cao	cao ha	
nam	149	48	197
	75.63	24.37	100.00
	46.71	61.54	49.62
	37.53	12.09	49.62
nu	170	30	200
	85.00	15.00	100.00
	53.29	38.46	50.38
	42.82	7.56	50.38
Total	319	78	397
	80.35	19.65	100.00
	100.00	100.00	100.00
	80.35	19.65	100.00

Thống kê mô tả trên Stata

- Kiểm tra phân phối

Cách 1: **`hist {biếnsố}, norm`**

– Vídụ: `hist bmi, norm`

→ Bình thường khi có dạng hình chuông

Cách 2: **`pnorm {biếnsố}`** # Normal probability plot

– Vídụ: `pnorm bmi`

→ Bình thường khi đường in đậm trùng với đường chéo

Cách 3: **`qnorm {biếnsố}`** # Quantiles of normal distribution plot

– Vídụ: `qnorm bmi`

→ Bình thường khi đường in đậm trùng với đường chéo

Thống kê mô tả trên Stata

- Kiểm tra phân phối
  - Cách 4: **`swilk {biếnsố}`** # Shapiro Wilk test
    - Ví dụ: `swilk bmi`

    → Phân phối bình thường khi p > 0,05

    → Kiểm định này rất nhạy → hạn chế dùng
- Nếu số liệu có phân phối không bình thường (lệch) thì có thể xem gợi ý cách biến đổi số liệu
  - **`gladder {biến số}`**
  - Ví dụ: `gladder bmi`

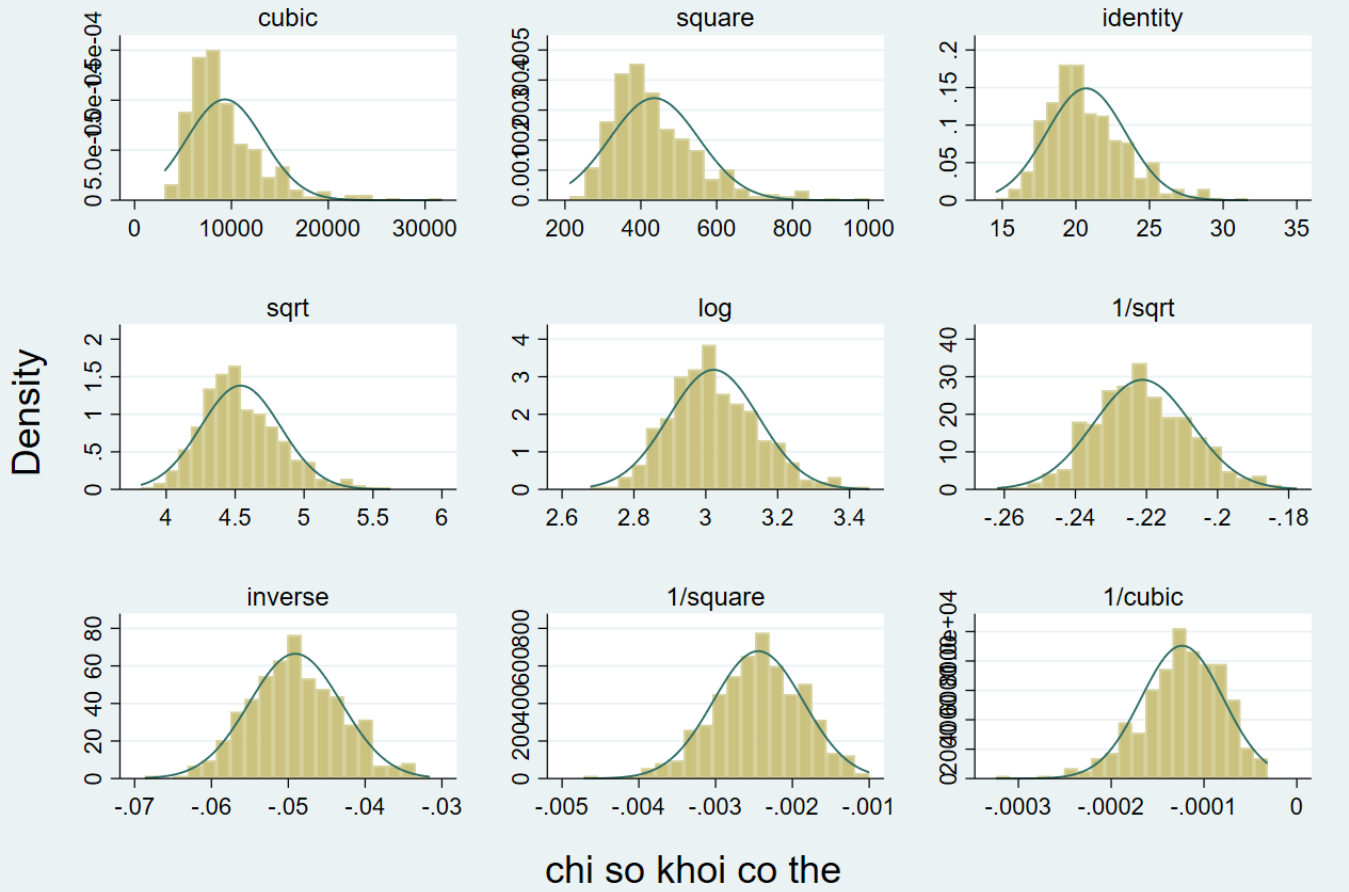
cubic
square
identity
sqrt
log
1/sqrt
inverse
1/square
1/cubic
Density
chi so khoi co the
Histograms by transformation

Thống kê mô tả trên Stata

- Biến định lượng
  - Khi có phân phối bình thường →Trung bình (Độ lệch chuẩn)
  - Khi không có phân phối bình thường →Trung vị (Khoảng tứ vị)
  - Khoảng tin cậy 95%
  - Stata
    - ***sum {các biến số}***
      - Ví dụ: `sum hatdtb hatttb bmi`
      - Ví dụ: `sum hatdtb hatttb bmi, d`
    - ***ci mean {các biến định lượng}***
      - Ví dụ: `ci mean hatdtb hatttb bmi`

Thống kê mô tả trên Stata

- Có thể trình bày trên cùng 1 bảng tổng hợp

```
tabstat hatdtb hatttb bmi, stat(count mean sd p50 p25 p75
min max) columns(statistics)
```

- Phân theo nhóm

```
tabstat hatdtb hatttb bmi, stat(count mean sd p50
p25 p75 min max) columns(statistics) by(caoha)
```

- Hoặc gõ **db tabstat** và chọn các biến số cùng các thông tin cần thống kê

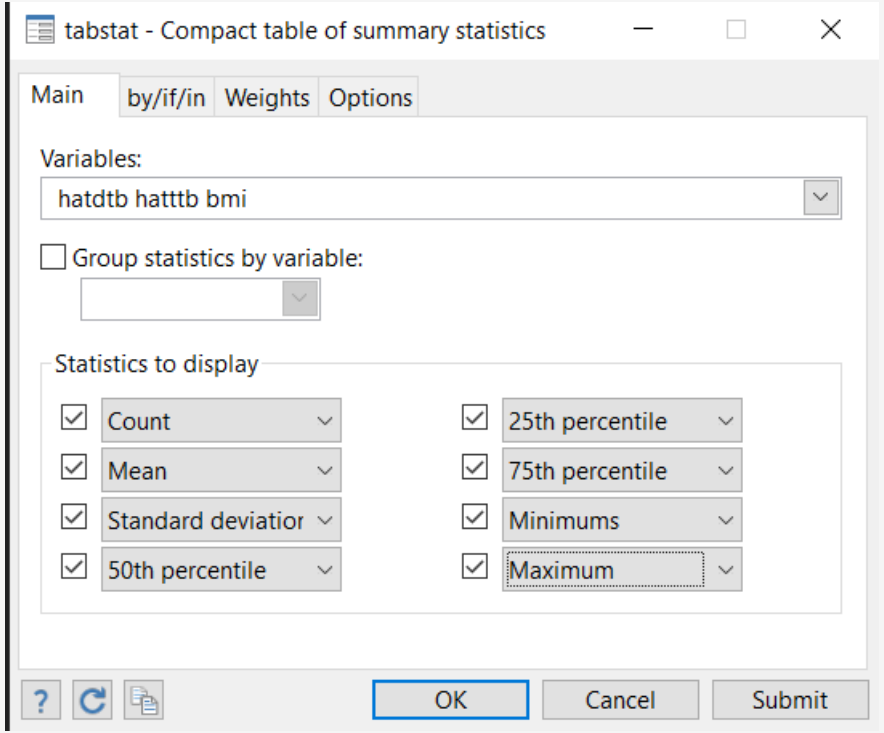
tabstat - Compact table of summary statistics
Main
by/if/in
Weights
Options
Variables:
hatdtb hatttb bmi
Group statistics by variable:
Statistics to display
Count
Mean
Standard deviatior
50th percentile
25th percentile
75th percentile
Minimums
Maximum
OK
Cancel
Submit

Các chỉ số thống kê mô tả (tóm tắt)

- Biến định tính
  - ✓ Tần số **`tab1 /tab`**
  - ✓ Phần trăm
  - ✓ Phần trăm cộng dồn
  - ✓ KTC 95% **`ci prop`**

    #(mã hóa 0/1)

- Biến định lượng
  - ❖ Có phân phối bình thường
    - ✓ Trung bình **`sum`**
    - ✓ Độ lệch chuẩn
    - ✓ Phạm vi
  - ❖ Không có phân phối bình thường
    - ✓ Trung vị **`sum , d`**
    - ✓ Khoảng tứ phân vị
    - ✓ Phạm vi
  - ❖ KTC 95% **`ci mean`**

Nội dung đã học

- Các chỉ số thống kê mô tả
- Giới thiệu phần mềm Stata
- Thống kê mô tả trên Stata

Thực hành